

MEDNARODNI STANDARD ZA
FITOSANITARNE UKREPE

ISPM 16

Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi: zasnova in uporaba

Pripravil Sekretariat Mednarodne
konvencije o varstvu rastlin
Sprejeto 2002; objavljeno 2016

© FAO 2002

ISPM 16-3

Veljavna različica ISPM v enem od uradnih FAO jezikov je na www.ippc.int.

FAO spodbuja uporabo, reprodukcijo in širjenje gradiva tega informativnega izdelka. Razen kadar je drugače navedeno, je gradivo dovoljeno kopirati, prenašati datoteko in tiskati za namene zasebnega preučevanja, raziskav ter poučevanja, ali za uporabo v netrgovskih izdelkih ali storitvah, pod pogojem, da je dana potrditev FAO kot nosilca virov in avtorskih pravic, in da se v nobeni obliki ne navajajo sklici na odobritev FAO uporabnikovih stališč, izdelkov ali storitev.

Vse vloge glede pravic za prevode in prilagoditve, preprodajo ter druge trgovinske pravice naslovite na: [via www.fao.org/contact-us/licence-request](http://www.fao.org/contact-us/licence-request) ali na: copyright@fao.org.

Informacijski izdelki FAO so na voljo prek spletišča FAO: (www.fao.org/publications), in jih je mogoče kupiti prek: publications-sales@fao.org

Zgodovina objav

To ni uradni del standarda

1996-09 TC-RPPO je dodal temo Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi (1996-002)

1998-10 EWG je pripravila osnutek besedila

1999-10 ICPM-2 je dodala temo Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi

2000-04 ICPM-3 je poudarila pomembno prednostno temo

2001-05 ISC-3 je odobril Specifikacijo 6: Analiza tveganja za nadzorovane nekarantenske organizme

2001-05 ISC-3 je revidiral osnutek besedila in ga odobril za DČ

2001-06 poslano DČ

2001-11 ISC-4 je revidiral osnutek besedila za sprejem

2002-03 ICPM-4 je sprejela standard

ISPM 16. 2002. Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi: zasnova in uporaba. Rim, IPPC, FAO.

2013-08 IPPC Sekretariat vnese redakcijske popravke kot so bili zabeleženi na CPM-8 (2013)

2015-06 IPPC Sekretariat vnese redakcijske popravke in preoblikuje standard glede na izvzetje iz postopka po CPM-10 (2015).

Zgodovina objav je bila nazadnje spremenjena decembra 2015

VSEBINA

Sprejetje.....	6
UVOD	6
Področje uporabe.....	6
Viri 6	
Opredelitve izrazov	6
Splošen pregled zahtev	6
ZAHTEVE	7
1. Ozadje.....	7
2. Določbe IPPC glede nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov.....	7
3. Primerjava med nadzorovanimi nekarantenskimi škodljivimi organizmi in drugimi škodljivimi organizmi	8
3.1 Primerjava s karantenskimi škodljivimi organizmi.....	8
3.2 Primerjava z nenadzorovanimi škodljivimi organizmi	9
4. Merila, ki opredeljujejo nadzorovane nekarantenske škodljive organizme.....	9
4.1 „Rastline za saditev“	9
4.2 „Predvidena uporaba“	9
4.3 „Te rastline“	9
4.4 „Gospodarsko nesprejemljiv vpliv “	10
4.5 „Nadzorovan“.....	10
5. Upoštevana načela in obveznosti.....	10
5.1 Strokovna upravičenost.....	10
5.2 Ocena tveganja.....	10
5.3 Ravnanje v primeru tveganja, najmanjši vpliv in enakovrednost.....	11
5.4 Nediskriminacija	11
5.5 Preglednost.....	11
6. Uporaba	11
6.1 Interakcija med gostiteljem in škodljivim organizmom.....	11
6.2 Sheme potrjevanja.....	12
6.2 Dovoljena odstopanja.....	12
6.3 Neskladnost	12

Slovenski prevodi standardov so objavljeni na spletni strani Uprave RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin: http://www.uvhvvr.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/mednarodne_zadeve/

Slovenski prevod mednarodne konvencije o varstvu rastlin je objavljen v Zakonu o ratifikaciji Konvencije o varstvu rastlin (spremenjene) (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 23/00) <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlImpid=2000113>

Sprejetje

Ta standard je bil sprejet na četrtem zasedanju Začasne komisije za fitosanitarne ukrepe marca 2002.

UVOD

Področje uporabe

Ta standard opisuje koncept nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov in opredeljuje njihove lastnosti. Standard opisuje uporabo koncepta v praksi in ustrezne elemente za nadzorne sisteme.

Viri

Ta standard se sklicuje na druge standarde ISPM. Ti so objavljeni na Mednarodnem fitosanitarnem portalu (IPP) na <https://www.ippc.int/core-activities/standards-setting/ispms>.

IPPC. 1997. *International Plant Protection Convention* (Mednarodna konvencija o varstvu rastlin). Rim, IPPC, FAO.

- ISPM 1. 2006. Fitosanitarna načela za varstvo rastlin in uporaba fitosanitarnih ukrepov v mednarodni trgovini. Rim, IPPC, FAO.
ISPM 2. 2007. Smernice za analizo tveganja zaradi škodljivih organizmov. Rim, IPPC, FAO.
ISPM 5. 2012. Slovar fitosanitarnih izrazov (Glossary of phytosanitary terms). Rim, IPPC, FAO.
ISPM 5 Dodatek 1. 2001. Smernice za razlago in uporabo pojma uradnega nadzora za nadzorovane škodljive organizme. Rim, IPPC, FAO.
ISPM 6. 1997. Smernice za stalni nadzor škodljivih organizmov. Rim, IPPC, FAO.
ISPM 8. 1998. Določitev statusa škodljivega organizma na nekem območju. Rim, IPPC, FAO.
STO. 1994. STO Sporazum o uporabi sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov. Ženeva, Svetovna trgovinska organizacija.
Zadoks, J.C. 1967. Types of losses caused by plant diseases. In FAO Symposium on crop losses. Rim, 2.-6. oktober 1967, str. 149–158.

Opredelitve izrazov

Opredelitve fitosanitarnih izrazov, uporabljenih v tem standardu, so navedene v ISPM 5 (*Glossary of phytosanitary terms - Glosar fitosanitarnih izrazov*, 2016).

Splošen pregled zahtev

Za škodljive organizme, ki niso karantenski škodljivi organizmi, lahko izvajamo fitosanitarne ukrepe, ker njihova navzočnost pri rastlinah za saditev povzroča gospodarsko nesprejemljiv vpliv. V IPPC so opredeljeni kot nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi. Nadzorovane nekarantenske škodljive organizme obravnava več določb IPPC.

Razlika med nadzorovanimi nekarantenskimi škodljivimi organizmi in karantenskimi škodljivimi organizmi, ki oboji spadajo med nadzorovane škodljive organizme, je lahko opisana glede na status škodljivega organizma, navzočnost, pot prenosa, blago, gospodarski vpliv in vrsto uradnega nadzora. V skladu s členom VI.2 IPPC „Pogodbenice ne zahtevajo fitosanitarnih ukrepov za nenadzorovane škodljive organizme.“.

Uporaba koncepta nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov upošteva načela strokovne utemeljitve, analize tveganja zaradi škodljivega organizma, obvladovanega tveganja, najmanjšega vpliva, enakovrednosti, nediskriminacije in preglednosti. Vsak element opredelitve nekarantenskih škodljivih organizmov ima poseben pomen, zato je treba pri opredelitvi zahtev za uporabo ukrepov za nekarantenske škodljive organizme upoštevati interakcije med gostiteljem in škodljivimi organizmi, sheme nefitosanitarnega potrjevanja, ki vsebujejo elemente, ki so primerni za fitosanitarno potrjevanje, stopnje tolerance (škodljivih organizmov) in ukrepe v primeru neskladnosti.

ZAHTEVE

1. Ozadje

Za določene škodljive organizme, ki niso karantenski škodljivi organizmi, izvajamo fitosanitarne ukrepe, ker njihova navzočnost pri rastlinah za saditev povzroča gospodarsko nesprejemljive vplive, ki so povezani s predvideno uporabo rastlin. Takšni škodljivi organizmi so poznani kot nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi in so navzoči ter pogosto široko razširjeni v državi uvoznici. Kadar izvajamo uradni nadzor takšnih škodljivih organizmov za rastline za saditev, pridelane v lastni državi, lahko določimo iste ali ekvivalentne fitosanitarne ukrepe za takšne škodljive organizme na uvoženih rastlinah za saditev iste vrste in namenjene za isto predvideno uporabo.

2. Določbe IPPC glede nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov

Poleg opredelitev iz člena II in drugih sklicev na nadzorovane škodljive organizme v IPPC, veljajo za zanje naslednje določbe IPPC.

Člen VII.1

Da bi preprečile vnašanje oziroma širjenje nadzorovanih škodljivih organizmov na svoja ozemlja, imajo pogodbenice pravico, da v skladu z veljavnimi mednarodnimi sporazumi po lastni presoji uravnavajo vstop rastlin, rastlinskih proizvodov in drugih nadzorovanih predmetov, in lahko v ta namen:

- (a) predpišejo in sprejmejo fitosanitarne ukrepe...
- (b) zavrnejo uvoz ... jih začasno zadržijo oziroma zahtevajo njihovo tretiranje, uničenje ali odstranitev ...
- (c) prepovejo ali omejijo gibanje nadzorovanih škodljivih organizmov...

Člen VI.1

Pogodbenice lahko zahtevajo uvedbo fitosanitarnih ukrepov za karantenske škodljive organizme in nadzorovane nekarantenske škodljive organizme, če:

- (a) takšni ukrepi niso strožji od tistih, ki veljajo za iste škodljive organizme na ozemlju pogodbenice uvoznice in
- (b) omejeni na najnujnejše za zdravstveno varstvo rastlin oziroma zavarovanje predvidene uporabe in to lahko zainteresirana pogodbenica uvoznica strokovno upraviči.

Člen VI.2

Pogodbenice ne zahtevajo fitosanitarnih ukrepov za nenadzorovane škodljive organizme.

Člen IV.3

Pogodbenica po najboljših močeh poskrbi za:

- (a) Širjenje informacij na svojem ozemlju v zvezi z nadzorovanimi škodljivimi organizmi ter načini preprečevanja širjenja in zatiranja teh škodljivih organizmov...

Člen VII.2(i)

Pogodbenice bodo po najboljših močeh sestavile in dopolnjevale sezname nadzorovanih škodljivih organizmov, pri čemer bodo uporabljale latinska imena, te sezname pa bodo dale na voljo sekretarju, regionalnim organizacijam za varstvo rastlin, katerih članice so, in na zahtevo tudi drugim pogodbenicam.

PRILOGA:

Besedilo vzorca fitosanitarnega spričevala:

Potrjujemo, da so bile zgoraj navedene rastline, rastlinski proizvodi ali drugi nadzorovani predmeti uradno pregledani in/ali testirani v skladu z ustreznimi uradnimi postopki. Ugotovljeno je bilo, da ne vsebujejo karantenskih škodljivih organizmov, ki jih navaja pogodbenica uvoznica, ter da ustrezajo veljavnim fitosanitarnim zahtevam pogodbenice uvoznice, vključno s tistimi, ki veljajo za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme.

Ugotovljeno je bilo tudi, da praktično ne vsebujejo drugih škodljivih organizmov.*

*Neobvezna klavzula

3. Primerjava med nadzorovanimi nekarantenskimi škodljivimi organizmi in drugimi škodljivimi organizmi

3.1 Primerjava s karantenskimi škodljivimi organizmi

Karantenski škodljivi organizmi in nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi se lahko primerjajo na podlagi štirih elementov meril, ki jih opredeljujejo: status škodljivega organizma v državi uvoznici, pot prenosa/blago, gospodarskih vplivi, povezani s škodljivim organizmom, in uporaba uradnega nadzora.

Spodnja preglednica prikazuje povzetek razlik.

Primerjava karantenskih škodljivih organizmov in nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov

Merila opredelitve	Karantenski škodljivi organizem	Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem
Status škodljivega organizma	Ni navzoč ali z omejeno razširjenostjo	Navzoč in lahko široko razširjen
Pot prenosa	Fitosanitarni ukrepi za katero koli pot prenosa	Fitosanitarni ukrepi le na rastlinah za saditev
Gospodarski vpliv	Vpliv je napovedan	Vpliv je poznan
Uradni nadzor	Pod uradnim nadzorom, če je navzoč z namenom izkoreninjenja ali preprečevanja širjenja	Pod uradnim nadzorom glede na določene rastline za saditev z namenom zatiranja

3.1.1 Status škodljivega organizma

V primeru karantenskih škodljivih organizmov so fitosanitarni ukrepi osredotočeni na zmanjšanje verjetnosti vnosa, ali če je škodljivi organizem navzoč, na zmanjšanje verjetnosti širjenja. To pomeni, da v primeru karantenskega škodljivega organizma ta ni navzoč ali mu preprečujemo, da bi napadel nova območja, in je pod uradnim nadzorom, kjer se pojavi. V primeru nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov verjetnost vnosa ni pomembno merilo, ker je škodljivi organizem navzoč in je zelo verjetno, da je široko razširjen.

3.1.2 Pot prenosa

Fitosanitarni predpisi in postopki se lahko uporabljajo za karantenske škodljive organizme, ki so povezani s katerim koli gostiteljem ali potjo prenosa. Za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme so rastline za saditev določenega(-ih) škodljivega(-ih) organizma(-ov) za določeno predvideno uporabo edina pot, ki jo lahko uredimo s predpisi.

3.1.3 Gospodarski vplivi

Glavna razlika med opredelitvami karantenskih škodljivih organizmov in nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov glede gospodarskega vpliva je razlikovanje med možnim gospodarskim pomenom za karantenske škodljive organizme in poznanimi gospodarsko nesprejemljivimi vplivi za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme. Ker je nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem navzoč v državi, so na voljo podrobne informacije iz prve roke glede njegovega vpliva, ki je zato poznan in ne napovedan kot pri karantenskih škodljivih organizmih, ki v tej državi še niso navzoči. Poleg tega lahko mogoči gospodarski pomen v povezavi s karantenskimi škodljivimi organizmi vključuje upoštevanje dejavnikov, kot so dostop do trga v drugih

državah in okoljski vplivi, ki pri nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmih niso pomembni, ker so škodljivi organizmi že naseljeni.

3.1.4 Uradni nadzor

Uradni nadzor izvajamo za vse nadzorovane škodljive organizme. Če so karantenski škodljivi organizmi navzoči na nekem območju, nad njimi izvajamo uradni nadzor v obliki fitosanitarnih ukrepov za njihovo izkoreninjenje in/ali preprečevanje širjenja. Nad nadzorovanimi nekarantenskimi škodljivimi organizmi izvajamo uradni nadzor v obliki fitosanitarnih ukrepov za njihovo zatiranje v določenih rastlinah za saditev.

3.2 Primerjava z nenadzorovanimi škodljivimi organizmi

Nekateri škodljivi organizmi, ki niso niti karantenski škodljivi organizmi niti nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi, lahko povzročajo nesprejemljive vplive (tj. škodo) nefitosanitarnarave (npr. tržno ali varnost hrane). Ukrepi, ki se izvajajo za rastline, ki so bile poškodovane na ta način, niso fitosanitarni ukrepi. V skladu s členom VI.2 IPPC: „Pogodbenice ne zahtevajo fitosanitarnih ukrepov za nenadzorovane škodljive organizme.“

4. Merila, ki opredeljujejo nadzorovane nekarantenske škodljive organizme

Opredelitev pojma 'nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi' določa merila za razlikovanje te kategorije škodljivih organizmov od karantenskih škodljivih organizmov. Nadaljnje razumevanje določenih besed v definiciji¹ je pomembno zaradi natančne razlage in uporabe koncepta.

4.1 „Rastline za saditev“

Uporaba koncepta nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov je izrecno omejena na „rastline za saditev“. Rastline so opredeljene kot „žive rastline in njihovi deli, vključno s semenom“. Zato „rastline za saditev“ vključujejo seme, čebulice in gomolje ter različne vrste vegetativnega razmnoževalnega materiala, ki ga lahko predstavljajo cele rastline ali deli rastlin (kot so potaknjenci).

Ker opredelitev „rastline za saditev“ vključuje „posajene rastline“, so vključene tudi rastline v lončkih (tudi bonsai). Tveganja v povezavi s posajenimi rastlinami je lahko manjše kot pri rastlinah, ki so namenjene za razmnoževanje.

4.2 „Predvidena uporaba“

„Predvidena uporaba“ rastlin za saditev je lahko:

- gojenje za neposredno pridelavo druge vrste blaga (npr. plodovi, rezano cvetje, les, zrnje),
- rastline ostanejo posajene (npr. okrasne rastline),
- namnoževanje istih rastlin za saditev (npr. gomolji, potaknjenci, seme).

Tveganje za gospodarsko nesprejemljiv učinek se razlikuje glede na škodljivi organizem, blago ali predvideno uporabo. Razlike lahko nastanejo med tržno uporabo (ki vključuje prodajo ali predvideno prodajo) in netržno uporabo (ki ne vključuje prodaje in je omejena na majhno število rastlin za saditev za zasebno uporabo), kadar je takšno razlikovanje strokovno upravičeno.

4.3 „Te rastline“

Izraz „teh rastlin“ se nanaša na določene rastline (vrste, sorte, itn.) za saditev, ki so lahko uvožene ali pridelane v državi za predvideno uporabo, ki jih država uvoznica zakonsko ureja glede nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov.

---

¹ Nekarantenski škodljivi organizem, katerega navzočnost na rastlinah za saditev ima gospodarsko nesprejemljiv vpliv pri predvideni uporabi teh rastlin in je zato nadzorovan na ozemlju pogodbenice, ki uvaža. [IPPC, 1997]

4.4 „Gospodarsko nesprejemljiv vpliv“

Opredelitev nadzorovanega nekarantenskega škodljivega organizma se nanaša na „gospodarsko nesprejemljiv vpliv“. To pomeni, da izgube merimo glede na gospodarske vplive, in jih presojamo kot sprejemljive ali nesprejemljive.

Za karantenske škodljive organizme gospodarski vplivi vključujejo vplive na dostop do trga ter tiste vplive, ki jih v gospodarskem smislu težje količinsko opredelimo, kot so določeni učinki na okolje v zvezi z zdravjem rastlin. Kjer so nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi že navzoči, se novi ali dodatni vplivi ne povezujejo z dostopom do trga ali zdravje okolja. Zato se ti vplivi ne štejejo za pomembne dejavnike pri določanju gospodarskih vplivov za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme.

Ustrezni dejavniki pri določanju gospodarsko nesprejemljivih vplivov vključujejo:

- zmanjšanje količine tržnega pridelka (npr. upad pridelka),
- zmanjšanje kakovosti (npr. zmanjšanje vsebnosti sladkorja v grozdju za vino, deklasiranje trnega proizvoda),
- dodatni stroški obvladovanja škodljivih organizmov (npr. uničenje slabših rastlin, uporaba pesticidov),
- dodatni stroški spravila in razvrščanja (npr. izločanje),
- stroški dosaditve (npr. zaradi zmanjšanja življenjske dobe rastlin),
- izguba zaradi potrebe po gojenju nadomestnih kultur (npr. zaradi potrebe po saditvi odpornih sort z nižjimi pridelki iste ali druge gojene vrste).

V določenih primerih lahko upoštevamo kot ustrezen dejavnik tudi učinek škodljivih organizmov na druge gostiteljske rastline na mestu pridelave.

4.5 „Nadzorovan“

„Nadzorovan“ se v opredelitvi nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov nanaša na uradni nadzor. Program uradnega nadzora za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme se lahko uporablja za območje cele države ali njenega dela ali pa lokalno območje. (glej standard ISPM 5, Dodatek 1, Smernice za razlago in uporabo zasnove uradnega nadzora za nadzorovane škodljive organizme, 2012).

5. Upoštevana načela in obveznosti

Uporaba zasnove nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov upošteva zlasti načela in obveznosti strokovne utemeljitve, analize tveganja zaradi škodljivega organizma, obvladovanega tveganja, najmanjšega vpliva, enakovrednosti, nediskriminacije in preglednosti (glej ISPM 1:2006).

5.1 Strokovna upravičenost

Fitosanitarni ukrepi, ki zajemajo nadzorovane nekarantenske škodljive organizme, morajo biti strokovno upravičeni, kot to zahteva IPPC. Razvrstitev škodljivega organizma kot nadzorovanega nekarantenskega škodljivega organizma in omejitve pri uvozu rastlinske vrste, s katero je ta organizem povezan, so upravičene na podlagi analize tveganja zaradi škodljivega organizma (glej ISPM 2 in ISPM 21).

5.2 Ocena tveganja

Ocena tveganja zaradi škodljivega organizma za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme ni enaka kot ocena tveganja zaradi škodljivega organizma, ki se izvaja za potencialni karantenski

škodljivi organizem, ker ni nujno ocenjevati verjetnosti naselitve ali dolgoročnega gospodarskega vpliva nadzorovanega nekarantenskega škodljivega organizma. Vendar pa je treba prikazati, da so rastline za saditev pot prenosa škodljivega organizma in da so rastline za saditev glavni vir infestacij, ki povzročajo gospodarsko nesprejemljive učinke.

5.3 Ravnanje v primeru tveganja, najmanjši vpliv in enakovrednost

Pri obvladovanju tveganja za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme se je treba odločiti, ali gospodarski vpliv, ki je bil določen z oceno tveganja, predstavlja „nesprejemljivo raven tveganja“. Odločitve glede intenzivnosti ukrepov, ki naj se uporabijo za obvladovanje tveganja, so v skladu z načeli nediskriminacije, obvladovanega tveganja in najmanjšega vpliva, in omogočajo sprejemanje enakovrednih ukrepov, kadar je to ustrezno.

5.4 Nediskriminacija

Fitosanitarni ukrepi za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme upoštevajo načelo nediskriminacije med državami ter med domačimi in uvoženimi pošiljkami. Škodljivi organizem izpolnjuje pogoje za nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem, kadar obstaja znotraj ozemlja države pogodbenice uradni nadzor, ki zahteva, da se ne prodaja ali sadi rastlin za saditev z enako predvideno uporabo (z gostiteljskimi rastlinami enakih ali podobnih vrst), ne glede na njihov izvor, če vsebujejo škodljivi organizem ali če vsebujejo škodljivi organizem nad določeno stopnjo tolerance. Škodljivi organizem na uvoženi pošiljki se lahko ureja kot nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem le, če se nameravajo rastline prodati ali posaditi znotraj ozemlja države uvoznice ali znotraj dela njihovega ozemlja, kjer velja uradni nadzor za takšen škodljivi organizem.

5.5 Preglednost

Nacionalni predpisi in zahteve za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme, vključno s podrobnimi podatki o programih uradnega nadzora, se objavijo in posredujejo vsaki državi pogodbenici, ki bi lahko bila neposredno prizadeta (člen VII.2(b)). Strokovno utemeljitev za razvrščanje škodljivega organizma kot nadzorovanega nekarantenskega škodljivega organizma in utemeljitev intenzivnosti ukrepov, ki se izvajajo zaradi nadzorovanih nekarantenskih škodljivih organizmov, da pogodbeni država uvoznica na voljo na zahtevo druge pogodbenice (člen VII.2(c)).

6. Uporaba

Kadar želi NPPO določene škodljive organizme označiti kot nadzorovane nekarantenske škodljive organizme, NPPO upošteva zgoraj opisane elemente. Poleg tega lahko upošteva tudi nekatere posebne zadeve, kot so interakcije med gostiteljem in škodljivim organizmom ter obstoj shem potrjevanja (npr. potrjevanje semena) za rastline za saditev.

6.1 Interakcija med gostiteljem in škodljivim organizmom

Nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi naj bodo opredeljeni glede na določenega gostitelja ali gostitelje, ker je mogoče, da isti škodljivi organizem na drugih gostiteljih ni zakonsko urejen kot nadzorovani nekarantenski škodljivi organizem. Na primer, virus lahko povzroča gospodarsko nesprejemljiv vpliv pri eni vrsti rastlin za saditev, pri drugi pa ne. Razlikovanje se nanaša na določen taksonomski nivo gostiteljskih rastlin pri uporabi fitosanitarnih zahtev za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme, kadar razpoložljive informacije o interakciji med gostiteljsko rastlino in

škodljivim organizmom podpirajo takšno razlikovanje (npr. sortna odpornost/sprejemljivost, virulenca škodljivega organizma).

6.2 Sheme potrjevanja

Sheme potrjevanja² rastlin za saditev (včasih imenovane „certifikacijske sheme“) pogosto vključujejo posebne zahteve za škodljive organizme poleg nefitosanitarnih elementov zahtev, kot so sortna čistost, barva, velikost proizvoda, itn. Zadevni škodljivi organizmi so lahko nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi, če je to mogoče strokovno upravičiti in če je shema potrjevanja obvezna ter se tako lahko zato šteje za uradni nadzor, tj. da jo vzpostavi ali prizna nacionalna vlada ali NPPO na podlagi ustreznih zakonskih pooblastil. Na splošno so škodljivi organizmi, zaradi katerih se izvaja shema potrjevanja, tisti škodljivi organizmi, ki povzročajo gospodarsko nesprejemljiv vpliv na zadevno kulturo in se prenašajo v glavnem z rastlinami za saditev ter zato izpolnjujejo pogoje za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme. Vendar pa niso vsi škodljivi organizmi, ki so omenjeni v programih potrjevanja, nujno nadzorovani nekarantenski škodljivi organizmi. Nekateri obstoječi programi lahko vključujejo stopnje tolerance za škodljive organizme ali škodo, ki jo povzročajo škodljivi organizmi, za katere ni bila prikazana strokovna upravičenost.

6.2 Dovoljena odstopanja

Uporaba zasnove nadzorovanih nekarantenski škodljivih organizmov zahteva sprejemanje in vzpostavljanje ustreznih stopenj tolerance za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme v programih uradnega nadzora in ustrezne zahteve ob uvozu. Stopnja tolerance je odvisena od strokovne upravičenosti in upošteva zlasti načela nadzorovanega tveganja, nediskriminacije in najmanjšega vpliva. V nekaterih primerih, če je to strokovno upravičeno, je lahko to dovoljeno odstopanje nič na podlagi določenih postopkov vzorčenja in preskušanja.

6.3 Neskladnost

Fitosanitarni ukrep, ki se izvaja zaradi neskladnosti s fitosanitarnimi zahtevami za nadzorovane nekarantenske škodljive organizme, je v skladu z načeli nediskriminacije in najmanjšega vpliva.

Možnosti vključujejo:

- znižanje kakovostnega razreda (sprememba vrste blaga ali predvidene uporabe),
- tretiranje,
- preusmeritev za druge namene (npr. predelava),
- preusmeritev k izvoru ali v drugo državo,
- uničenje.

---

² Tega potrjevanja ne smemo zamenjevati s fitosanitarnim potrjevanjem.